

3. Нестерова Г.Ф., Лебедева С.С., Васильев С.В. Социальная работа с пожилыми и инвалидами. М., 2009. С. 62-65.
4. Психология старости: учебное пособие для психологических, медицинских факультетов и факультетов социальной работы / наук. ред. Д.Я. Райгородский. Самара: БАХРАХ-М, 2004. 735 с.
5. Савельчук І.Б. Інноваційні методи соціальної роботи з людьми похилого віку: специфіка та особливості впровадження. URL: file:///C:/Users/%D0%A2%D0%B0%D0%BD%D1%8F/Downloads/molv_2015_2(4)_26.pdf
6. Холостова Е. И. Социальная работа с пожилыми людьми: учебное пособие. Москва, 2009. 296 с.

Олена Гончаренко

кандидат педагогічних наук, доцент
старший викладач кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності
СумДПУ імені А.С. Макаренка
м. Суми

Ірина Коцур,

студентка
СумДПУ імені А.С. Макаренка
м. Суми

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ЯК ФОРМА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВИПУСКНИКАМИ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті автори розкривають необхідність соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, зокрема через здійснення соціального супроводу. Дано визначення поняттю «соціальний супровід», його мета та завдання щодо роботи з цією категорією дітей. Висвітлено хто здійснює соціальний супровід, тобто заклади, фахівці та треті сторони. Визначено особливості та алгоритм соціального супроводу з випускниками інтернатних закладів (підготовчий, безпосередньої реалізації, підсумковий).

Ключові слова: соціальний супровід, інтернатні заклади, випускники інтернатних закладів, алгоритм соціального супроводу.

Постановка проблеми. Найбільш уразлива і незахищена категорія дітей – це діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, а також особи з їх числа, опіку над якими здійснює держава. Вихованців інтернатних закладів відносять до «групи ризику», яка потребує соціальної підтримки з боку спеціалістів центрів соціальних служб. У процесі співпраці очікуваним результатом є адаптація до умов самостійного життя, набуття навичок самостійно вирішувати проблеми та їхня інтеграція у суспільні відносини.

З метою підготовки до самостійного життя та успішної адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, центри соціальних служб можуть проводити для них різні заходи, під час яких розглядаються такі питання: соціально-психологічна підтримка; соціально-правова допомога; допомога у виборі професії; формування соціально-побутових умінь і навичок тощо. Найбільш ефективною та оптимальною формою надання соціальної допомоги випускникам інтернатних закладів є соціальний супровід, який за своїм змістом виходить за межі індивідуальної або групової соціальної роботи [2].

Мета статті: висвітлити особливості соціального супроводу випускників інтернатних закладів як однієї з форм індивідуальної соціальної роботи з даною категорією клієнтів.

Виклад основного матеріалу. У словнику В. Даля знаходимо тлумачення супроводу, яке відображає особливість соціального супроводу: наявне посередництво дорослого між соціальним світом і власним життєвим світом дитини, яке забезпечує її оптимістичне світовідчуття завдяки створенню в просторі інтернатної установи умов для соціально-емоційного благополуччя та гармонійної соціалізації особистості [3].

Законом України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», дає таке визначення поняттю «соціальний супровід». Це робота, спрямована на здійснення соціальних опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження та підвищення їх соціального статусу[4].

У практичній роботі соціальний працівник користується таким визначенням: соціальний супровід – це комплексна соціальна послуга,

яка спрямована на мінімізацію або подолання складних життєвих обставин шляхом активізації власних ресурсів клієнта.

Згідно з Наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах», метою соціального супроводу є подолання життєвих труднощів, мінімізація негативних наслідків чи навіть повне розв'язання проблем особи. Також супровід передбачає: здійснення соціальної допомоги, надання соціальних послуг та соціальної реабілітації відповідно до потреб особистості та характеру самих проблем; соціальне виховання, що включає оволодіння і засвоєння загальнолюдських і спеціальних знань; психологічну, соціальну та юридичну підтримку; консультування; збереження, підтримку і захист здоров'я особи, сприяння у досягненні поставленої мети і розкритті їх внутрішнього потенціалу тощо.

Основні завдання соціального супроводу:

- ефективного використання наявних ресурсів для створення умов швидкої адаптації вихованців інтернатних закладів;
- надання допомоги молодим людям, для того, щоб у подальшому вони змогли вирішувати власні проблеми самостійно;
- забезпечення партнерських стосунків між молодого людиною, соціальною службою, іншими державними і громадськими установами для комплексного забезпечення прав вихованців інтернатних закладів [1].

Основними ознаками соціального супроводу є комплексність послуг, що надаються, їх тривалий час; пролонгованість; залучення до соціального супроводу в разі потреби інших фахівців; використання потенціалу суспільства; згода отримувача послуг на соціальний супровід і його активна позиція в зміні ситуації на краще спільними зусиллями.

У соціальній роботі розроблені основні етапи соціального супроводу випускників інтернатних закладів, до яких відносять: підготовчий, безпосередньої реалізації методів соціального втручання та підсумковий.

I. Підготовчий етап – вивчення соціальної ситуації клієнта та його оточення, діагностуються психолого-соціальні характеристики клієнта і середовища.

Найважливіший підсумок етапу – розроблений індивідуальний план соціального супроводу клієнта.

II. Етап здійснення соціального супроводу – соціальний працівник допомагає клієнту у розв’язанні конкретних завдань відповідно до плану соціального супроводу. При потребі діяльність коригується. Головною метою етапу є навчання навичкам самодопомоги.

У систему соціального супроводу до практичної роботи залучаються треті сторони: заклади освіти; правоохоронні органи; відділ паспортно-візової служби; адміністрація і житлові служби муніципальної освіти; центр зайнятості населення; соціальний захист населення; заклади охорони здоров’я; адміністрації міських і сільських поселень; відділи у справах молоді та спорту.

III. Підсумковий етап – оцінка змін, що відбулися у процесі та після надання соціальних послуг клієнту; вивчення нових потреб, які з’явилися у клієнта в результаті змін і вимагають допомоги у задоволенні; за потреби розробка нового, додаткового плану соціального супроводу як складову припинення роботи; додаткове кураторство клієнта і оточення, якщо це потрібно для профілактики небажаних наслідків і закріплення позитивних змін.

Середня тривалість соціального супроводу становить від 6 до 9 місяців. При цьому фахівці відзначають, що найважчим є перші – від 2 до 4 – місяці, які є періодом закінчення інтернатних, навчальних закладів та початку самостійного життя [2].

Висновки. Отже, випускникам інтернатних закладів доводиться вступати у доросле життя значно раніше, ніж дитині, яка виховується в сім’ї. У зв’язку з чим, здійснення соціальної роботи з даною категорією дітей спрямовано, передовсім, на їх соціальну і психологічну адаптацію до умов позаінтернатного проживання, підготовку до самостійного життя. Найефективнішою формою надання соціальної допомоги є соціальний супровід, який складається з трьох етапів (підготовчого, безпосередньої реалізація соціального супроводу та підсумкового) і триває в середньому від 6 до 9 місяців.

Список використаних джерел

1. Віцукаєв К. М. Соціальний супровід клієнта: навч. посібник. Одеса: видавництво Букаєв В. В., 2017. 322 с.
2. Капська А. Й., Пеша І. В. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 232 с.

3. Курінна С. М. Педагогічний супровід процесу соціалізації дітей-сиріт в умовах закладів інтернатного типу: Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2015. № 2. С. 53–59.
4. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 6.

Уляна Гузік
студентка 2 курсу (на б.м.с.),
спеціальність «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль
Науковий керівник: Ольга Главацька

ПРОФІЛАКТИКА СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ

У статті обґрунтовано актуальність проблеми сімейного насильства над дітьми. Визначено сутність поняття «сімейне насильство». Висвітлено основні види насильства. Вказано основні технології роботи в контексті подолання сімейного насильства над дітьми.

Ключові слова: сімейне насильство, профілактика, види сімейного насильства, дитина.

Проблема насильства над дитиною довгий час була закритою для обговорення та висвітлення, через що їй не приділялося достатньо уваги науковцями, педагогами та органами влади. Як наслідок, має місце низький рівень знань щодо проблеми насильства у спеціалістів, які вирішують питання захисту прав дітей; відсутність статистичного обліку фактів жорстокого ставлення до дітей в сім'ї; недостатність висвітлення проблеми та технологій роботи з дітьми, що постраждали від насильства у методичних посібниках для практичних працівників; не проводиться пошук методів корекційно-реабілітаційної роботи та шляхів вирішення даної проблеми. Останнє десятиріччя насильство над дитиною в родині було визнане науковцями як серйозна та масштабна проблема, що породжує множину інших соціально-психологічних, індивідуальних та соціальних проблем. Зокрема